

Motion till riksdagen 2013/14:So12

av Lena Hallengren m.fl. (S)
med anledning av prop. 2013/14:67

Mer inflytande för den enskilde i valet av hjälpmedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppdrag till myndigheter med anledning av propositionen.

Regeringens förslag

Propositionen innebär att det i hälso- och sjukvårdslagen och patientsäkerhetslagen införs en skyldighet för landsting och kommuner att ge patienten möjlighet att välja hjälpmedel när det finns olika hjälpmedel att tillgå. Det hjälpmedel som patienten föredrar ska tillhandahållas honom eller henne om det valda hjälpmedlet med hänsyn till den enskildes behov och till kostnaderna för hjälpmedlet framstår som befogat.

Vårdgivare och hälso- och sjukvårdspersonal ska ge patienter individuellt anpassad information om de hjälpmedel som finns att tillgå. Den som har ansvaret för hälso- och sjukvården av en patient ska medverka till att den enskilde får möjlighet att välja hjälpmedel när det finns olika hjälpmedel tillgängliga.

Regeringen anger också att någon ny lag om valfrihetssystem inom hjälpmedelsområdet (som Hjälpmedelsutredningen föreslog) inte bör införas.

Vidare föreslår regeringen i propositionen att den blivande Myndigheten för delaktighet bör få i uppdrag att fortsätta stimulera landsting och kommuner att öka den enskildes inflytande vid förskrivning av hjälpmedel. Som en del av detta uppdrag bör myndigheten genomföra fortsatta informationsinsatser till hjälpmedelsanvändare och närstående i syfte att öka kunskapen om den nya tjänsten Hitta och jämför hjälpmedel.

Konkurrensverket bör enligt propositionen få i uppdrag att ta fram en vägledning till huvudmännen om förutsättningarna att vid upphandlingen och vid tillämpningen av lagstiftningen på området ta hänsyn till den enskildes behov,

Fel! Okänt namn på

önskemål och möjlighet att påverka valet av hjälpmedel. Konkurrensverket bör i anslutning till detta genomföra utbildningsinsatser till huvudmännen. En lämplig myndighet bör vidare få i uppdrag att ta fram en vägledning för hur frågor om service, underhåll, reparationer, återlämnande och återanvändning av produkter som valts genom fritt val med s.k. eget ägande kan lösas.

Socialstyrelsen bör enligt propositionen få i uppdrag att ta fram en vägledning till stöd för förskrivare och andra yrkesgrupper. Vägledningen bör omfatta såväl stöd vid förskrivning av hjälpmedel där inköpet kan överlämnas till egenvård (fritt val) som förskrivning inom den ordinarie hjälpmedelsverksamheten. I uppdraget ingår även att sprida information om och genomföra en webbaserad utbildningsinsats till förskrivare och andra yrkesgrupper. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att se över föreskrifterna om medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

En lämplig myndighet bör enligt propositionen få i uppdrag att följa upp hur valfriheten av hjälpmedel inom landsting och kommuner utvecklas bl.a. med hänsyn till föreslagna ändringar i hälso- och sjukvårdslagen och patient-säkerhetslagen.

Våra ståndpunkter

Regeringens förslag i propositionen innebär att hälso- och sjukvårdslagen och patientsäkerhetslagen ska ändras så att det tydligare framgår att sjukvårdshuvudmannen ska erbjuda den enskilde möjlighet att välja hjälpmedel när det finns olika hjälpmedel tillgängliga inom landstinget eller kommunen. Patienten ska också få information om de hjälpmedel som finns, och hälso- och sjukvårdspersonalen ska se till att patienten får möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar.

Vi är positiva till dessa förslag. De föreslagna ändringarna innebär att det tydliggörs i lagtexterna att den enskilde ska få ökat inflytande över valet av hjälpmedel. Vi är också nöjda med att det inte blir någon tvingande lag om att införa "fritt val"-system med hjälpmedelscheckar, som tidigare aviserats av Socialdepartementet. Det är en stor och viktig framgång för funktionshinder-rörelsen och andra grupper som påpekat riskerna och problemen med check-system. Under de senaste åren har t.ex. Hörselskadades Riksförbund (HRF) påvisat stora brister i de checksystem som i dag finns inom i Stockholms läns landsting och i Region Skåne där enskilda hamnar i kläm, ibland med dryga kostnader för att få hörapparater. Att regeringen nu avstår från att lagstifta om sådana checksystem innebär att det berättigade i kritiken erkänns.

Men det finns också oroande inslag i regeringens hjälpmedelsproposition. Olika myndigheter som Myndigheten för delaktighet, Konkurrensverket och Socialstyrelsen ska enligt avsnitt 10 i propositionen få i uppdrag att, på olika sätt, stimulera och stödja införandet av "fritt val"-system med checkar. Vad detta kommer att innebära i praktiken är oklart, men att stimulera införandet av system som har så stora brister är enligt vår uppfattning felaktigt och oklokt.

Fel! Okänt namn på

Vi föreslår därför att några uppdrag inte ska ges till Myndigheten för delaktighet, Konkurrensverket och Socialstyrelsen med anledning av propositionen. Vi föreslår i stället att regeringen ger Socialstyrelsen eller annan lämplig myndighet i uppdrag att utvärdera de ”fritt val”-system som införts. I uppdraget bör ingå att i utvärderingen ha en dialog med berörda funktionshinderorganisationer. Uppdraget ska åiterrapporteras till riksdagen och därefter kan ställning tas till om några nya uppdrag ska ges till myndigheter kring frågan att välja hjälpmedel.

Vi har i kommittémotion (2013/14:So657) till riksdagen hösten 2013 i samband med budgeten för utgiftsområde 9 för år 2014 redovisat vår principiella syn på hjälpmedelsfrågorna enligt följande:

För att personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att verka i vardagen på samma villkor som människor utan funktionsnedsättning krävs ofta att olika former av hjälpmedel ingår som en del i vården och rehabiliteringen. Hälso- och sjukvårdens hjälpmedelsansvar ska vila på en värdegrund där individens möjligheter att leva ett självständigt liv i trygghet och värdighet ska vara den bärande utgångspunkten. Tillgången till hjälpmedel varierar stort över landet liksom regler och avgifter. Mot bakgrund av detta anser vi att det bör formuleras en nationell strategi för hur vi resursmässigt och organisatoriskt ska klara att möta ett växande hjälpmedelsbehov. En sådan strategi ska också tydliggöra hur sjukvårdshuvudmännen utifrån sitt hjälpmedelsansvar kan bidra till att förverkliga de handikappolitiska och äldrepolitiska målen.

Stockholm den 4 februari 2014

Lena Hallengren (S)

Christer Engelhardt (S)

Lennart Axelsson (S)

Gunnar Sandberg (S)

Catharina Bråkenhielm (S)

Ann Arleklo (S)

Meeri Wasberg (S)